

Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo program nauczania

Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo program nauczania do przedmiotu uzupełniającego ekonomia w praktyce

Podstawa prawna

Podstawą opracowania programu *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*, stanowiącej realizację treści nauczania przedmiotu uzupełniającego ekonomia w praktyce, jest *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z dnia 27 sierpnia 2012 r.* (Dz.U. z 2012 r. poz. 977).

Wstęp

Niezwykle istotny punkt odniesienia przy tworzeniu koncepcji programu *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* stanowi *Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie* (2006/962/WE).

W dokumencie tym definiuje się kompetencje kluczowe jako „te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia”¹.

W *Zaleceniu* wskazano osiem kompetencji kluczowych:

- 1) porozumiewanie się w języku ojczystym,
- 2) porozumiewanie się w językach obcych,
- 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
- 4) kompetencje informatyczne,
- 5) umiejętność uczenia się,
- 6) kompetencje społeczne i obywatelskie,
- 7) inicjatywność i przedsiębiorczość,
- 8) świadomość i ekspresja kulturalna.

Drugim dokumentem o istotnym znaczeniu dla koncepcji programu *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* jest podstawa programowa przedmiotu uzupełniającego ekonomia w praktyce. Wskazany w niej został cel kształcenia – „Nabycie umiejętności przeprowadzenia kompletnej realizacji przedsięwzięcia: od pomysłu, przez przygotowanie planu, wdrożenie go, aż do analizy efektów”.

¹ Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 394/13 Załącznik: Kompetencje kluczowe w uczeniu się przez całe życie – europejskie ramy odniesienia.

Zalecaną metodą realizacji tego celu jest metoda projektu.

Te dwie przesłanki – konieczność wyposażania uczniów w kompetencje kluczowe będące podstawą sukcesów życiowych każdego człowieka oraz zalecany w podstawie programowej cel i proponowana metoda – spowodowały, że program koncentruje się na kształtowaniu kompetencji inicjatywność i przedsiębiorczość. Taki wybór otwiera szeroką perspektywę dla realizacji celu „nabycie umiejętności przeprowadzenia kompletnej realizacji przedsięwzięcia” oraz wdrażania do praktyki edukacyjnej metody projektu.

Kompetencje inicjatywność i przedsiębiorczość oznaczają zdolność osoby do wcielania pomysłów w czyn. Obejmują one kreatywność, innowacyjność podejmowanie ryzyka, a także zdolność do planowania przedsięwzięć i osiągania zamierzonych celów.

Kształtowanie kompetencji rekomendowanych w *Zaleceniu* – wymaga od szkoły wyjścia poza schemat: zadane, wyuczone, sprawdzone. Uczniowie muszą być stawiani w sytuacjach problemowych. Rozwiązując je samodzielnie, będą doskonalić umiejętności i kształtować oczekiwane postawy. Z tego powodu w programie *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* główny akcent przeniesiono ze zdobywania wiadomości na kształtowanie umiejętności, pobudzanie ucznia do aktywności, a także samodzielnego i kreatywnego myślenia. Nadrzędną rolę przypisano zatem celom kształcenia i wychowania, które w całym procesie edukacyjnym są wyznacznikiem treści nauczania, służących osiągnięciu tychże celów. Wynika stąd ważna cecha programu – położenie nacisku na nauczanie przez działanie z zastosowaniem metody projektu.

Realizacja zawartych w programie treści nauczania odbywa się w formie gry edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*. Jej istotą jest założenie i prowadzenie w szkole realnie działającej firmy – młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa – zorganizowanego na wzór spółki jawnej, w której uczniowie wytwarzają i sprzedają gotowe produkty lub świadczą usługi.

Niniejszy program został tak skonstruowany, aby nauczyciel wykorzystał w pełnym zakresie wiadomości i umiejętności zdobyte przez uczniów na wcześniejszych etapach edukacyjnych, w tym również na zajęciach z podstaw przedsiębiorczości. Konstrukcja programu daje możliwość elastycznego doboru szczegółowych celów edukacyjnych w zależności od różnych warunków realizacji programu oraz zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych uczniów.

Cele kształcenia i wychowania

Podstawa programowa kształcenia ogólnego na III i IV etapie edukacyjnym przewiduje realizację następujących celów:

- ▲ „przyswojenie przez uczniów określonego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyk;
- ▲ zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;
- ▲ kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie”.

Program *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* uwzględnia wszystkie wskazane w podstawie programowej obszary wiedzy, umiejętności i postaw, jak również pomaga w zdobyciu wiedzy niezbędnej do podejmowania i prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej. Dobór zagadnień proponowanych w programie umożliwia realizację treści nauczania – wymagań szczegółowych przedmiotu ekonomia w praktyce. Niektóre z zagadnień wykraczają poza podstawę programową

wą, ponieważ ich realizacja jest niezbędna do prawidłowego funkcjonowania młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa. Dotyczy to dokumentowania działalności gospodarczej, rozliczeń finansowych oraz działań marketingowych i promocyjnych, w tym technik sprzedaży produktów/usług miniprzedsiębiorstwa. Poniższa struktura zagadnień nawiązuje do układu wymagań szczegółowych ekonomii w praktyce.

Program zakłada m.in. poznanie:

- ▲ zasad i etapów zakładania oraz prowadzenia działalności gospodarczej,
- ▲ struktury oraz zasad funkcjonowania spółki jawnej,
- ▲ procedur postępowania przy uruchamianiu działalności gospodarczej,
- ▲ różnych stylów zarządzania firmą,
- ▲ zasad pracy zespołowej,
- ▲ zasad budowy biznesplanu,
- ▲ strategii promocji firmy,
- ▲ podstawowych pojęć ekonomicznych związanych z prowadzeniem małej firmy,
- ▲ zasad dokumentowania działalności gospodarczej.

Ważnym celem kształcenia ogólnego jest zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów. W programie *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* wskazuje się na rozwijanie następujących umiejętności:

- ▲ podejmowania indywidualnych i grupowych decyzji,
- ▲ skutecznego działania na podstawie obowiązujących norm
- ▲ (np. rozwiązywanie konfliktów, negocjacje),
- ▲ efektywnego współdziałania w zespole,
- ▲ sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi (np. korzystania z platformy internetowej, programów użytkowych),
- ▲ dobrego planowania,
- ▲ racjonalnego gospodarowania własnymi zasobami, w tym finansowymi,
- ▲ określania ryzyka gospodarczego,
- ▲ autoprezentacji,
- ▲ planowania i prowadzenia prezentacji.

W procesie kształcenia ogólnego szkoła powinna również kształtować postawy sprzyjające dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu uczniów, w tym przedsiębiorczość. Program *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* umożliwia uczniom rozwijanie postaw wymienionych w ogólnej części podstawy programowej, m.in.:

- ▲ uczciwości (kształtowania i rozwijania zachowań zgodnych z przepisami prawa oraz zasadami etyki),
- ▲ wiarygodności,
- ▲ odpowiedzialności za podejmowane decyzje i działania,
- ▲ wytrwałości w poszukiwaniu, odkrywaniu i dążeniu do osiągnięcia wyznaczonych celów,
- ▲ poczucia własnej wartości,

- ▲ szacunku dla innych ludzi,
- ▲ ciekawości poznawczej,
- ▲ kreatywności w rozwiązywaniu problemów,
- ▲ kultury osobistej.

Treści nauczania podzielono na 6 części odpowiadających sześciu obszarom działań uczniów w ramach gry edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*:

S	Szukamy pomysłu na biznes młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa
U	Układamy plan działań młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa
K	Kto? Co? Jak? – organizacja i zarządzanie w młodzieżowym miniprzedsiębiorstwie
C	Czym zaskoczyć klientów – marketing w młodzieżowym miniprzedsiębiorstwie
E	Efekty finansowe – finanse młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa
S	Sami o sobie – podsumowanie działalności młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa

Treści nauczania – wymagania szczegółowe oraz opis założonych osiągnięć uczniów

Jednostka tematyczna	Proponowana liczba godzin	Zagadnienia	Treści nauczania – oczekiwane umiejętności uczniów – wymagania szczegółowe Uczeń:	Zgodność z podstawą programową
I. Szukamy pomysłu na biznes młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa				
Dobry pomysł to podstawa sukcesu	1	▲ Zasoby zespołu jako źródło pomysłów na produkt ▲ Techniki twórczego myślenia	▲ projektuje pomysły na produkt z uwzględnieniem zasobów zespołu (zainteresowania, predyspozycje, umiejętności) ▲ stosuje techniki twórczego myślenia	1.3
Kto to kupi? Analiza rynku	2	▲ Segmentacja rynku ▲ Badanie rynku i analiza tego badania ▲ Charakterystyka lokalnego rynku	▲ rozpoznaje potrzeby lokalnego rynku ▲ opisuje rynek, na którym działa miniprzedsiębiorstwo ▲ prezentuje zebrane informacje o rynku	2.2 2.1 2.3
Produkt czy usługa?	1	▲ Zasady weryfikacji pomysłów ▲ Pomysł na produkt/usługę miniprzedsiębiorstwa	▲ dokonuje wyboru charakteru działalności gospodarczej miniprzedsiębiorstwa ▲ wskazuje zagrożenia i możliwości realizacji przedsięwzięcia na podstawie zebranych informacji o rynku	1.3 2.4
Rejestracja miniprzedsiębiorstwa	1	▲ Procedury postępowania przy uruchamianiu działalności gospodarczej ▲ Dokumentacja niezbędna przy rejestracji miniprzedsiębiorstwa	▲ omawia procedury postępowania przy uruchamianiu działalności gospodarczej ▲ wypełnia dokumenty niezbędne do rejestracji miniprzedsiębiorstwa ▲ rejestruje miniprzedsiębiorstwo na platformie internetowej	
Logo – znak rozpoznawczy miniprzedsiębiorstwa	2	▲ Rola logo w tworzeniu wizerunku firmy ▲ Zasady konstruowania i stosowania logo	▲ wykazuje wpływ logo na tworzenie wizerunku firmy ▲ projektuje logo miniprzedsiębiorstwa ▲ stosuje logo w celu kreowania wizerunku miniprzedsiębiorstwa	

II. Układamy plan działań młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa

Filozofia miniprzedsiębiorstwa, czyli misja i wizja	1	▲ Misja i wizja firmy ▲ Metoda SMART	▲ formułuje cele metodą SMART	1.1
			▲ wyjaśnia pojęcie misji i wizji	
			▲ uzasadnia konieczność określenia misji firmy	
			▲ przedstawia wizję i misję swojego miniprzedsiębiorstwa	
Bez planu ani rusz	2	▲ Biznesplan młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa ▲ Opracowanie biznesplanu miniprzedsiębiorstwa ▲ Analiza struktury biznesplanu	▲ uzasadnia potrzebę planowania działań	1.1
			▲ wyjaśnia korzyści wynikające z planowania działań	1.5
			▲ prognozuje efekty finansowe miniprzedsiębiorstwa z uwzględnieniem kosztów i przychodów	1.5
			▲ opracowuje biznesplan miniprzedsiębiorstwa	1.4
			▲ argumentuje konieczność określania ryzyka gospodarczego	2.4
Od kiedy to się opłaca?	1	▲ Elementy składowe ceny ▲ Kalkulacja ceny ▲ Próg rentowności	▲ wyróżnia elementy składowe ceny	1.5
			▲ oblicza cenę jednostkową	
			▲ oblicza próg rentowności	

III. Kto? Co? Jak? – organizacja i zarządzanie w młodzieżowym miniprzedsiębiorstwie

Razem czy osobno? Miniprzedsiębiorstwo jako spółka jawna	1	▲ Formy działalności gospodarczej ▲ Zasady funkcjonowania młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa	▲ wymienia zasady funkcjonowania miniprzedsiębiorstwa jako spółki jawnej	1.3
--	---	---	--	-----

Miniprzedsiębiorstwo – zorganizowany zespół	1	▲ Zasady pracy zespołowej ▲ Role w zespole ▲ Skuteczna komunikacja ▲ Negocjacje w biznesie ▲ Rozwiązywanie konfliktów	▲ stosuje zasady organizacji pracy indywidualnej i zespołowej	3.1
			▲ uzasadnia korzystny wpływ ról nieformalnych na funkcjonowanie zespołu	3.2
			▲ skutecznie porozumiewa się i prowadzi negocjacje	3.1
			▲ współpracuje w zespole	3.5
			▲ wskazuje konstruktywne sposoby rozwiązywania konfliktów	3.6
Wybór dyrektorów miniprzedsiębiorstwa	1	▲ Struktura miniprzedsiębiorstwa i kompetencje dyrektorów ▲ Skuteczny menedżer ▲ Cechy dobrego lidera	▲ opisuje zakres obowiązków dyrektora i podział kompetencji w zespole kierowniczym	3.1
			▲ wskazuje cechy skutecznego menedżera	3.2
			▲ charakteryzuje dobrego lidera zespołu	3.3
			▲ ocenia swoje mocne i słabe strony jako menedżera i lidera	3.2
Jak skutecznie zarządzać miniprzedsiębiorstwem?	1	▲ Style zarządzania ▲ Zasady kierowania pracą zespołu ▲ Zasady organizacji zebrań ▲ Dokumentowanie przebiegu zebrań ▲ Odpowiedzialność w podejmowaniu decyzji	▲ opisuje różne style zarządzania przedsiębiorstwem	1.2
			▲ przyjmuje odpowiedzialność za podejmowane decyzje	3.5
			▲ organizuje i prowadzi zebrania zespołu	3.2
			▲ dokumentuje przebieg zebrań	3.4
Kodeks etyczny miniprzedsiębiorstwa	1	▲ Zasady etycznego postępowania ▲ Etyczny przedsiębiorca ▲ Etyczna firma	▲ projektuje kodeks etyczny obowiązujący w grupie	3.7
			▲ w działaniach miniprzedsiębiorstwa stosuje zasady etycznego postępowania przedsiębiorcy	

IV. Czym zaskoczyć klientów – marketing w młodzieżowym miniprzedsiębiorstwie

Program promocji miniprzedsiębiorstwa	1	▲ Cele i instrumenty promocji ▲ Program promocji ▲ Strategia promocji miniprzedsiębiorstwa ▲ Public relations	▲ uzasadnia konieczność prowadzenia działań promujących produkt	2.5
			▲ opracowuje plan kampanii promocyjnej	
			▲ promuje produkt miniprzedsiębiorstwa	2.5
			▲ utrzymuje dobre relacje z wewnętrznym oraz zewnętrznym otoczeniem miniprzedsiębiorstwa	
Ulotka reklamowa i inne sposoby promocji	2	▲ Promocja produktu miniprzedsiębiorstwa	▲ konstruuje przekaz reklamowy z wykorzystaniem znanych sobie technik graficznych	
Miniprzedsiębiorstwo sprzedaje swoje produkty	1	▲ Działania marketingowe w miniprzedsiębiorstwie: marketing mix ▲ skuteczna sprzedaż ▲ dystrybucja ▲ Metody zwiększania efektywności sprzedaży	▲ stosuje podstawowe zasady działań marketingowych w miniprzedsiębiorstwie	
			▲ przedstawia podstawowe metody zwiększania efektywności sprzedaży	

V. Efekty finansowe – finanse młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa

ABC księgowego	2	▲ Dokumenty księgowe: ▲ zakupu ▲ sprzedaży ▲ kasowe ▲ rejestry VAT ▲ podatkowa księga ▲ przychodów i rozchodów (PKPiR)	▲ wymienia cechy, jakie powinien posiadać każdy dowód księgowy	
			▲ wymienia zasady sporządzania dowodów księgowych	
			▲ klasyfikuje dowody księgowe	
			▲ przechowuje dowody księgowe zgodnie z ustalonymi zasadami	
			▲ rejestruje dowody księgowe w rejestrach VAT i PKPiR	
			▲ korzysta z programu FINANSE	

Zakupy pod kontrolą – faktura VAT	1	▲ Cena netto, cena brutto ▲ Wartość podatku VAT ▲ Podatek VAT należny i naliczony	▲ rozróżnia cenę i wartość netto oraz brutto	
			▲ wykrywa błędy w wystawionej fakturze VAT	
			▲ sporządza fakturę VAT	
			▲ ustala wartość podatku naliczonego VAT przy zakupie	
			▲ ustala wartość podatku należnego VAT przy sprzedaży	
			▲ korzysta z programu FINANSE	
Zanim usiądziesz do księgi – PKPiR	1	▲ Zasady dokumentowania działalności gospodarczej w PKPiR	▲ wyjaśnia zasady prowadzenia PKPiR	
			▲ dokumentuje działalność systematycznie, rzetelnie i w sposób niewadliwy	
			▲ rozróżnia pojęcia finansowe: zdarzenie gospodarcze, dowód księgowy, kontrahent, przychód, koszty uboczne zakupu, koszty, wydatki	
			▲ poprawnie księguje dokumenty w PKPiR	
			▲ korzysta z programu FINANSE	
Miniprzedsiębiorstwo płaci składki ZUS	1	▲ Podział zobowiązań wobec ZUS-u	▲ oblicza wysokość składek na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy i ubezpieczenie zdrowotne	
			▲ korzysta z programu FINANSE	
Miniprzedsiębiorstwo płaci podatki	1	▲ Podstawa opodatkowania podatkiem VAT ▲ Podstawa opodatkowania podatkiem od dochodów ▲ Deklaracja VAT -7	▲ systematycznie wypełnia dokumentację księgową na podstawie dowodów księgowych	
			▲ oblicza zobowiązania wobec urzędu skarbowego	
			▲ sporządza deklaracje VAT-7	
			▲ ustala podstawę opodatkowania i wysokość zaliczki na podatek dochodowy	
			▲ korzysta z programu FINANSE	

Wynik finansowy miniprzedsiębiorstwa	1	▲ Wynik finansowy netto i jego rozliczenie	▲ oblicza wynik finansowy netto i dokonuje jego rozliczenia	
			▲ analizuje wynik prowadzonej działalności w danym roku obrotowym	
			▲ korzysta z programu FINANSE	
VI. Sami o sobie – podsumowanie działalności młodzieżowego mini-przedsiębiorstwa				
ABC skutecznej prezentacji	1	▲ Zasady dobrej prezentacji ▲ Wykorzystanie pomocy audio-wizualnych w prezentacjach publicznych ▲ Elementy werbalne i niewerbalne prezentacji ▲ Etykieta w wystąpieniach publicznych	▲ sporządza plan prezentacji	4.1
			▲ stosuje zasady dobrej prezentacji	
			▲ przedstawia efekty pracy zespołowej	
			▲ wykorzystuje pomoce audiowizualne podczas prezentacji	
Prezentacja efektów działań miniprzedsiębiorstwa	1	▲ Prezentacja efektów działalności miniprzedsiębiorstwa: ▲ efekty finansowe ▲ efekty pozafinansowe	▲ prezentuje efekty finansowe miniprzedsiębiorstwa	4.2
			▲ analizuje mocne i słabe strony miniprzedsiębiorstwa	4.3
			▲ wskazuje korzyści pozafinansowe z pracy w miniprzedsiębiorstwie	4.3
			▲ ocenia poziom zdobytych umiejętności w zakresie prowadzenia firmy	4.4

Pracownik czy pracodawca?	1	▲ Korzyści i zagrożenia wynikające z samozatrudnienia ▲ Plusy i minusy prowadzenia własnej działalności gospodarczej ▲ Predyspozycje niezbędne do samozatrudnienia	▲ ocenia swoje mocne i słabe strony jako menedżera i lidera	3.2
			▲ analizuje swoje predyspozycje w zakresie samozatrudnienia	4.4
			▲ formułuje wnioski na temat własnej pracy w miniprzedsiębiorstwie	
			▲ rozumie znaczenie odpowiedzialności w życiu człowieka	
			▲ wymienia konsekwencje wynikające z popełnianych błędów	
			▲ ocenia możliwości realizacji przedsięwzięcia o podobnym charakterze na gruncie realnej gospodarki rynkowej	

Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania oraz warunki, w jakich program będzie realizowany

Program *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* – poprzez zwrócenie uwagi na praktyczne działania biznesowe – pozwala uczniom na wszechstronne przygotowanie się do podjęcia działalności gospodarczej.

Realizacja programu nauczania odbywa się poprzez udział w grze edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*, która uczy młodych ludzi pracy zespołowej, samoorganizacji, wzajemnej pomocy i zaufania oraz dzielenia się zadaniami i odpowiedzialnością.

Najważniejszą metodą pracy, charakterystyczną dla programu *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*, jest metoda projektu, czyli nauka przez działanie.

Praktyczne podejście do zagadnień ekonomicznych w formie gry edukacyjnej umożliwia uczniowi samodzielne zdobywanie wiedzy i nabywanie umiejętności sprzyjających postawom przedsiębiorczym.

Istota gry edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*

W ramach gry edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* uczniowie:

- ▲ zakładają w szkole własną firmę zorganizowaną na wzór spółki jawnej,
- ▲ szukają pomysłu na produkt i weryfikują go,
- ▲ przygotowują biznesplan swojego przedsięwzięcia,
- ▲ gromadzą kapitał,
- ▲ prowadzą działania marketingowe,
- ▲ organizują proces produkcji i sprzedaży,
- ▲ podejmują ryzyko biznesowe,
- ▲ prowadzą dokumentację finansową (podatkowa księga przychodów i rozchodów, ewidencja VAT, ZUS),
- ▲ płacą podatki na powszechnie obowiązujących zasadach, zaś składki ZUS naliczane są od rzeczywistej podstawy pomniejszonej 1000 razy.

Nad całością działalności młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa czuwa dyrektor naczelny, którego wspierają dyrektor ds. finansów i dyrektor ds. marketingu. Taka organizacja pracy młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa znakomicie służy indywidualizacji nauczania, ponieważ pozwala dostosować funkcję pełnioną w miniprzedsiębiorstwie do indywidualnych potrzeb, możliwości i zainteresowań uczniów.

Rolę kas urzędu skarbowego i ZUS-u pełni rada rodziców danej szkoły.

Zasady działalności miniprzedsiębiorstwa określa regulamin, do którego przestrzegania zobligowani są wszyscy współnicy.

Wspólnikom w prowadzeniu miniprzedsiębiorstwa pomagają nauczyciel–opiekun oraz konsultanci biznesowi. Nauczyciel wspiera uczniów na każdym etapie działalności miniprzedsiębiorstwa. Motywuje i inspirowe do działania, tworzy warunki, które sprzyjają samodzielnej i twórczej pracy uczniów. Nauczyciel nie ingeruje w działania uczniów, ale czuwa nad prawidłowym przebiegiem

zajęć. Jego interwencji wymagają jedynie sytuacje zagrażające bezpieczeństwu uczniów, jak również działania niezgodne z regulaminem młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa.

Działanie miniprzedsiębiorstwa jest oparte na realiach obowiązujących w prawdziwych firmach, dlatego uczniowie powinni mieć możliwość konfrontowania swojej wiedzy i umiejętności z praktyką. Nawiązanie współpracy z konsultantem ze świata biznesu powinno stać się jednym z istotnych zadań wyznaczonych do realizacji przez *młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*.

Uczestnictwo w grze edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* pozwala uczniom nabyć umiejętności przeprowadzenia kompletnej realizacji przedsięwzięcia: od pomysłu, przez przygotowanie planu, wdrożenie go, aż do analizy efektów, co jest zgodne z celem kształcenia przedmiotu uzupełniającego ekonomia w praktyce.

Sposoby osiągania celów kształcenia

W programie *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* szczególną uwagę zwraca się na następujące rodzaje aktywności uczniów, prowadzące do osiągnięcia celów:

- ▲ stawianie i weryfikacja hipotez,
- ▲ stawianie pytań, dostrzeganie i formułowanie problemów,
- ▲ rozwiązywanie problemów w sposób twórczy,
- ▲ wyszukiwanie i formułowanie argumentów,
- ▲ dokumentowanie pracy miniprzedsiębiorstwa,
- ▲ wykonywanie ćwiczeń sprzyjających doskonaleniu umiejętności samodzielnego i logicznego myślenia,
- ▲ wypełnianie dokumentów niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania miniprzedsiębiorstwa,
- ▲ korzystanie z platformy internetowej oraz komputerowych programów użytkowych, na przykład generatora biznesplanu, programu finansowego.

Zastosowanie procedur osiągania celów kształcenia, które wskazano w programie, zakłada wykorzystanie różnorodnych metod pracy i form aktywności uczniów. Jak już wspomniano, ideą programu *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* jest nauka przez działanie, dlatego też należy dobrać takie metody i techniki, które pozwolą na pełne zaangażowanie się uczniów w realizację zadań, z możliwością wykorzystania ich doświadczeń, wiedzy i umiejętności oraz zainteresowań. Uczniowie, poszukując nowych rozwiązań, rozwijają zdolności myślenia, stają się bardziej twórczy i otwarci.

Efektywnymi technikami nauczania będą techniki metod problemowych, np.:

- ▲ burza mózgów,
- ▲ studium przypadku,
- ▲ analiza SWOT.

W kształtowaniu umiejętności wzajemnego słuchania, formułowania argumentów, prezentowania swojego stanowiska oraz wyciągania wniosków pomocne będą takie techniki, jak:

- ▲ debata „za i przeciw”,
- ▲ metaplan,
- ▲ dyskusja kierowana.

Przy opracowaniu biznesplanu proponujemy wykorzystanie harmonogramu w formie wykresu Gantta, który jest nieocenionym narzędziem w planowaniu działań. Przy generowaniu pomysłów niezbędne będą techniki twórczego myślenia. Realizacja treści finansowych wymaga stosowania zadań edukacyjnych o charakterze ćwiczeniowym: wypełnianie dokumentów finansowych, obliczanie, rejestrowanie. Pomocą w tym zakresie będzie program FINANSE, dostępny dla uczestników na platformie internetowej gry edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*.

Ogólnopolski Konkurs na Najlepsze Młodzieżowe Miniprzedsiębiorstwo

Ogólnopolski Konkurs na Najlepsze Młodzieżowe Miniprzedsiębiorstwo PRODUKCIK, organizowany przez Fundację Młodzieżowej Przedsiębiorczości, dotyczy wiedzy o prowadzeniu działalności gospodarczej, a także umiejętności związanych z prowadzeniem młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa od pomysłu, przez przygotowanie planu działań, ich realizację, aż do analizy efektów. W konkursie tym może uczestniczyć każde miniprzedsiębiorstwo zarejestrowane w Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości. Udział w nim daje uczniom możliwość zweryfikowania swoich osiągnięć, doświadczeń i umiejętności podczas rywalizacji z kolegami i koleżankami z innych szkół. W pracach komisji konkursowych uczestniczą przedstawiciele świata biznesu, zatem stanowi on również okazję do poddania działalności miniprzedsiębiorstwa rzetelnej ocenie praktyków biznesu. Zdobywca Grand Prix reprezentuje Polskę w konkursie europejskim JA-YE Europe Company of the Year.

Warunki realizacji programu

Realizację treści nauczania zawartych w programie zaplanowano na 30 jednostek lekcyjnych. Zostały ujęte w sześć modułów tematycznych.

Struktura modułowa programu ułatwia nauczycielowi planowanie procesu dydaktycznego. Nauczyciel sam decyduje o kolejności realizacji poszczególnych tematów w ramach danego modułu, biorąc pod uwagę różne uwarunkowania, w tym między innymi poziom wiedzy i umiejętności zespołu, możliwości organizacyjne szkoły czy współpracę z konsultantem.

Niektóre zagadnienia tematyczne wykraczają poza podstawę programową, uwzględniają jednak kształtowanie umiejętności współpracy w zespole, co oznacza, że uczeń „stosuje zasady organizacji pracy indywidualnej i zespołowej; współpracuje w zespole realizującym przedsięwzięcie” – treść z podstawy programowej 3.1.

Czas przeznaczony na realizację poszczególnych treści nauczania może być zróżnicowany w zależności od typu szkoły oraz możliwości i oczekiwań uczniów. W technikach, gdzie niektóre treści związane z prowadzeniem działalności gospodarczej realizowane są w ramach przedmiotów zawodowych, a uczniowie wykazują się już wiedzą i umiejętnościami w stopniu umożliwiającym prawidłowe funkcjonowanie firmy w danym obszarze, nauczyciel może więcej czasu przeznaczyć np. na doskonalenie umiejętności współpracy w zespole. Nauczyciel pracujący z uczniami liceum ogólnokształcącego z pewnością musi więcej czasu poświęcić na kształcenie umiejętności związanych z prowadzeniem dokumentacji finansowej. Nie musi jednak odczuwać lęku przed realizacją tego zadania, ponieważ do jego i uczniów dyspozycji dajemy narzędzie wspierające, jakim jest prosty w obsłudze program finansowy, dostępny na platformie internetowej programu *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*.

Działania miniprzedsiębiorstwa nie ograniczają się tylko do zaplanowanych zajęć lekcyjnych. 30 godzin, przewidzianych w programie nauczania, to czas na wprowadzenie w tematykę zwią-

zaną z prowadzeniem przedsięwzięcia uczniowskiego o charakterze ekonomicznym, jakim jest *młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*. Poza tymi zajęciami systematycznie powinny się odbywać zebrania wspólników, wykonywanie i sprzedaż produktu/usługi. Tematyka zebrania wspólników podyktowana będzie konkretną potrzebą firmy, dlatego organizatorem i prowadzącym zebranie będzie dyrektor danego działu.

Zarówno zebrania wspólników, jak i produkcja mają miejsce na terenie szkoły w wynajętym od dyrekcji pomieszczeniu, za które miniprzedsiębiorstwo płaci ustalony czynsz.

Wsparciem w realizacji programu nauczania jest platforma internetowa, która zawiera:

1) zakładki ogólnodostępne:

- ▲ *O programie* (program nauczania, regulamin miniprzedsiębiorstwa, jak założyć mini-przedsiębiorstwo, miniprzedsiębiorstwo w szkole, rola nauczyciela, materiały do programu, uczestnicy – wykaz miniprzedsiębiorstw w danym roku szkolnym),
- ▲ *Konkurs PRODUKCIK* (regulamin konkursu, informacje o PRODUKCIKU z danego roku szkolnego, wykaz finalistów i laureatów, informacje o konkursie europejskim),
- ▲ *Warto wiedzieć* (źródło wiedzy z zakresu planowania działalności, marketingu, komunikacji i negocjacji, funkcjonowania zespołu, ABC działalności gospodarczej, serwis dotyczący działalności gospodarczej),
- ▲ *Konsultant* (rola konsultanta, zasady współpracy),
- ▲ *Koordynator* (dane kontaktowe koordynatora programu);

2) zakładki dla nauczyciela:

- ▲ Panel nauczyciela, a w nim:
 - Komunikaty,
 - Moje miniprzedsiębiorstwa (panel monitorowania działań młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa),
 - Warsztaty doskonalące (kursy e-learningowe),
 - Ankiety uczniów,
 - Informacje osobiste,
- ▲ *Materiały do zajęć* (zadania edukacyjne, filmy i prezentacje dydaktyczne),
- ▲ *Przepisy na zajęcia* (zestaw scenariuszy do zajęć),
- ▲ *Realizacja podstawy programowej* (porównanie treści podstawy programowej przedmiotu ekonomia w praktyce z treściami programu nauczania *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*),
- ▲ *Dokumenty miniprzedsiębiorstwa*;

3) zakładki dla ucznia:

- ▲ *Moje miniprzedsiębiorstwo* (panel zarządzania miniprzedsiębiorstwem),
- ▲ *Raporty*,
- ▲ *Komunikaty*,
- ▲ *Miniprzedsiębiorstwo krok po kroku*,
- ▲ *Ankieta*,
- ▲ *Test kompetencji przedsiębiorczych i menedżerskich*.

Platforma internetowa programu umożliwia dostosowanie tempa pracy do możliwości i potrzeb zarówno ucznia, jak i nauczyciela.

Kryteria oceny i metody sprawdzania osiągnięć ucznia

Ocenianie powinno wspierać ucznia w osiąganiu celów, diagnozować jego osiągnięcia, motywować do poszerzania wiedzy i umiejętności, pomagać w samodzielnym planowaniu swego rozwoju. W ocenianiu ważną rolę odgrywa samoocena i ocena członków zespołu, w którym uczeń pracuje.

Ocenianie działań w ramach miniprzedsiębiorstwa powinno być czynnikiem motywującym uczniów do samodzielnego wykonywania zadań i rozwiązywania problemów. Ocena tego typu przedsięwzięć jest trudna do ujęcia w ramy tradycyjnego oceniania, szczególnie iż często istotniejszy jest proces, samo działanie niż jego efekty.

Podczas oceniania nauczyciel nie może koncentrować się wyłącznie na indywidualnych osiągnięciach ucznia. Oczywiście, ważne jest, jakie umiejętności i w jakim stopniu opanował każdy z uczniów, jakie błędy popełnia, co powinien zrobić, aby je poprawić. Ocenie podlegać powinna również praca miniprzedsiębiorstwa jako zespołu, będąca wypadkową oceny działania współników (np. umiejętności współpracy, komunikowania się, rozwiązywania problemów) i osiągniętych rezultatów (np. innowacyjność produktu/usługi, wielkość sprzedaży, zysk, stopa zwrotu na kapitale własnym). Ocena pracy ucznia – uczestnika gry edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* – powinna zawierać zarówno elementy oceny zespołowej, jak i indywidualnej. Kryteria oceniania muszą uwzględniać założone cele kształcenia, aktywność uczniów na zajęciach oraz takie umiejętności, jak: współpraca w grupie, posługiwanie się terminologią ekonomiczną oraz umiejętność twórczego myślenia. Wskazane jest, aby kryteria oceniania, przynajmniej częściowo, tworzone były wraz z uczniami. W ten sposób uczniowie stają się odpowiedzialni za swoje postępy w nauce.

Kryteriami oceny pracy ucznia w miniprzedsiębiorstwie mogą być, między innymi:

Elementy oceny indywidualnej pracy ucznia	Elementy oceny miniprzedsiębiorstwa jako zespołu
▲ znajomość zasad planowania ▲ wyjaśnienie korzyści płynących z planowania działań ▲ umiejętność planowania działań indywidualnych ▲ stosowanie technik twórczego myślenia ▲ kreatywność w podejmowaniu zadań ▲ stosowanie w praktyce zdobytych wiadomości i umiejętności ▲ przestrzeganie kodeksu etycznego miniprzedsiębiorstwa ▲ prawidłowe wypełnianie dokumentacji miniprzedsiębiorstwa ▲ prawidłowe obliczenia dotyczące: — wysokości zobowiązań podatkowych — składek ZUS ▲ umiejętność prezentacji efektów pracy zespołu ▲ umiejętność oceny działań zarówno własnych, jak i zespołu	▲ planowanie zadań wynikających z organizacji pracy miniprzedsiębiorstwa ▲ skuteczność porozumiewania się ▲ umiejętność efektywnego współdziałania ▲ sposób zorganizowania pracy w zespole ▲ terminowość wykonywania poszczególnych zadań ▲ rozpoznawanie problemów i opracowanie strategii ich rozwiązania ▲ prezentacja pracy grupy ▲ umiejętność dokumentowania działalności miniprzedsiębiorstwa ▲ umiejętność prowadzenia negocjacji ▲ struktura i zawartość merytoryczna biznesplanu ▲ planowanie i zarządzanie finansami miniprzedsiębiorstwa ▲ opracowanie planu promocji ▲ prowadzenie działań marketingowych ▲ terminowe i poprawne sporządzanie raportów miesięcznych ▲ poprawne sporządzenie raportu końcowego

Nauczyciel, realizujący program, nie może być jedynym oceniającym postępy ucznia. Bardzo istotna jest ocena wielopłaszczyznowa.

Im większa różnorodność form i sposobów oceniania, tym lepsze efekty osiągniemy.

Można zastosować równocześnie różne formy oceniania:

- ▲ ocenę dokonaną przez nauczyciela,
- ▲ samoocenę,
- ▲ ocenę koleżeńską,

ewentualnie ocenę dokonaną przez inne osoby, np. konsultanta biznesu.

W zależności od stosowanych metod i technik edukacyjnych oraz treści nauczania, nauczyciel może zastosować różnorodne sposoby sprawdzania osiągnięć ucznia, np.:

Ocena wypowiedzi ustnych, uwzględniająca takie kryteria, jak:

- ▲ wartość merytoryczną wypowiedzi,
- ▲ poprawną konstrukcję wypowiedzi,
- ▲ stosowanie zasad skutecznej komunikacji,
- ▲ argumentację podczas prowadzonej dyskusji lub debaty,
- ▲ formułowanie hipotez i wniosków.

Ocena wypowiedzi pisemnych, np.:

- ▲ ćwiczeń i kart pracy,
- ▲ dokumentacji finansowej na platformie internetowej,
- ▲ testów.

Ocena pracy zespołowej w oparciu o następujące kryteria:

- ▲ sposoby podejmowania decyzji,
- ▲ współdziałanie w grupie,
- ▲ planowanie pracy zespołowej,
- ▲ umiejętność prowadzenia negocjacji,
- ▲ umiejętność rozwiązywania problemów.

Przykładowe karty oceny pracy uczniów

▲ Karta oceny koleżeńskiej

KRYTERIUM	OCENA KOLEŻEŃSKA			SUMA PUNKTÓW
	Imię i nazwisko			
	TAK (np. 4 p.)	CZĘŚCIOWO (np. 2 p.)	NIE (np. 0 p.)	
Udział w planowaniu pracy grupy				
Wywiązywanie się z podjętych zadań				
Pomoc innym w realizacji zadań				
Systematyczny udział w spotkaniach roboczych firmy				
Umiejętność prowadzenia negocjacji				
Umiejętność rozwiązywania konfliktów				
Umiejętność podejmowania decyzji				
Efektywna współpraca ze współnikami firmy				
Inne				

▲ Karta samooceny

KRYTERIUM	SAMOOCENA			SUMA PUNKTÓW
	Imię i nazwisko			
	TAK (np. 4 p.)	CZĘŚCIOWO (np. 2 p.)	NIE (np. 0 p.)	
Udział w planowaniu pracy grupy				
Wywiązywanie się z podjętych zadań				
Pomoc innym w realizacji zadań				
Systematyczny udział w spotkaniach roboczych firmy				
Umiejętność prowadzenia negocjacji				
Umiejętność rozwiązywania konfliktów				
Umiejętność podejmowania decyzji				
Efektywna współpraca ze współnikami firmy				
Inne				

▲ Karta dokonanej przez nauczyciela oceny pracy zespołowej

KRYTERIUM	OCENA PRACY ZESPOŁOWEJ (NAUCZYCIEL)			SUMA PUNKTÓW
	Imię i nazwisko			
	TAK (np. 4 p.)	CZĘŚCIOWO (np. 2 p.)	NIE (np. 0 p.)	
Udział w planowaniu pracy grupy				
Wywiązanie się z podjętych zadań				
Pomoc innym w realizacji zadań				
Systematyczny udział w spotkaniach roboczych firmy				
Umiejętność prowadzenia negocjacji				
Umiejętność rozwiązywania konfliktów				
Umiejętność podejmowania decyzji				
Efektywna współpraca ze współnikami firmy				
Inne				

▲ Karta oceny prezentacji

Ocena w skali 1–5								
Imię i nazwisko	Konstrukcja prezentacji	Dobre wykorzystanie czasu prezentacji	Poprawność merytoryczna prezentacji	Jasne przedstawienie problemu	Wykorzystanie środków audiowizualnych	Elementy niewerbalne (np. postawa ciała, gestykulacja, kontakt z publicznością)	Elementy werbalne (np. intonacja, tempo wypowiedzi)	Suma punktów – przeliczenie na ocenę

▲ Ocena wyrażona stopniem

Suma punktów uzyskanych w wyżej opisanych formach przekłada się na ocenę wyrażoną stopniem szkolnym. Przeliczenie punktów na ocenę szkolną powinno być zgodne z zasadami wewnątrzszkolnego systemu oceniania.

Imię i nazwisko ucznia	Suma punktów (np. maks. 39 p.)	OCENA WYRAŻONA STOPNIEM			
		np. (39–32 p.) bardzo dobry	 dobry	 dostateczny	 dopuszczający